

สิทธิมนุษยชนบนทางเท้าในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น Human right on the public sidewalks in Khon Kaen Municipality

กนกวรรณ สัตนันท์¹
ประชาสรรค์ แสนภักดี²

บทคัดย่อ

การศึกษาสิทธิมนุษยชนบนทางเท้าในเขตเทศบาลนครขอนแก่น มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับทางเท้าของประชาชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น และ 2) ศึกษากลุ่มเป้าหมายคือกรรมการชุมชนและประธานคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จำนวน 30 คน โดยการสมัครใจและเจาะจงซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้างสัมภาษณ์เชิงลึกและวิธีสังเกตข้อมูลโดยใช้การสังเกตเชิงเนื้อหาตามประเด็นสำคัญของวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า 1. สิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับทางเท้าของประชาชนที่พบในปัจจุบันในเขตเทศบาลนครขอนแก่น มีสภาพที่ทางเท้าถูกสร้างขึ้นมาเพื่อทัศนียภาพที่สวยงามของเทศบาลนครขอนแก่นในระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น ทางเท้าในจุดที่สำคัญกับเศรษฐกิจของเทศบาลนครขอนแก่น มักจะได้รับการดูแลให้อยู่ในสภาพที่เรียบร้อยมาก่อนเป็นอันดับแรก ประชาชนในเขตเทศบาลตระหนักถึงการรักษา ดูแล ทางเท้าร่วมกันมากขึ้น และ มาตรฐานของทางเท้าในเขตเทศบาลถูกต้องตามมาตรฐานงานก่อสร้าง 2. แนวทางการพัฒนาสิทธิมนุษยชนบนทางเท้า สรุปได้ว่า เทศบาลควรเพิ่มช่องทางการประสานงานกับประธานชุมชนมากขึ้นกว่าเดิม เทศบาลควรปรับการบริหารงานให้เอื้อกับสภาพทางเท้า ทำให้ทางเท้าถูกนำไปบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561 – 2565) ของเทศบาลนครขอนแก่นเป็นจำนวนหลายโครงการ ซึ่งล้วนแสดงออกให้เห็นถึงการใส่ใจของหน่วยงานราชการที่ต้องการให้ประชาชนได้รับสิทธิตามสิทธิมนุษยชนที่พึงได้รับ และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับทางเท้าของประชาชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น 1) ทางเท้าในเขตเทศบาลควรได้รับการใส่ใจอย่างเท่าเทียมกันในทุกจุด 2) เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมกับแผนพัฒนาท้องถิ่นมากขึ้น โดยอยากให้มีเวทีการแสดงความคิดเห็นจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน และนำไปปรับกับแผนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน 3) สิทธิมนุษยชนบนทางเท้าเป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัว การปลูกฝังจิตสำนึกให้คนในพื้นที่มีความห่วงใย จะทำให้บ้านเมืองน่าอยู่ 4) ต้องการให้ทางเทศบาลดูแลสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานให้ประชาชนได้รับความสะดวกสบายตามสิทธิที่พึงมี 5) ควรทำงานด้วยความรวดเร็วมีประสิทธิภาพ และได้คุณภาพคือสิ่งที่ประชาชนต้องการได้รับจากทางเทศบาล 6) เทศบาลนครขอนแก่นควรจัดสร้างทางเท้าที่ได้มาตรฐานจะทำให้ภาพลักษณ์ของเมืองมีทัศนียภาพที่สวยงามตามไปด้วย

คำสำคัญ : สิทธิมนุษยชน, ทางเท้า, เทศบาลนครขอนแก่น

Abstract

The objectives of human rights study on sidewalks in Khon Kaen Municipality were 1) to study the human rights condition of the sidewalk of the people in Khon Kaen Municipality and 2) to study the guidelines for the development of human rights regarding the sidewalk of the people in the Khon Kaen Municipality. The target group were 30 community committee members and the chairman of the community committee in Khon Kaen Municipality voluntarily and specifically which the researcher uses qualitative research methods by studying from documents and related research together with interviewing individually using semi-structural interview. In depth - interview and observation Data were analyzed by using content analysis based on important issues of research objectives.

¹นักศึกษาลัทธิรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

²อาจารย์ประจำวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

The results of the study revealed that 1. Human rights relating to the sidewalk of the people currently found in Khon Kaen municipality. The condition in which the sidewalk was built for the beautiful scenery of Khon Kaen Municipality for a period of time only. Sidewalk in an important point with the economy of Khon Kaen Municipality always being taken care of in a good condition first. The people in the municipality were aware of the maintenance of sidewalks more together and the standard of the sidewalks in the municipality was correct according to the construction standards. 2. The human rights development guidelines: the municipality should increase more channels of coordination with the community president. The municipality should adjust the administration to accommodate pedestrian conditions causing the sidewalk to be included in the local development plan (2018-2022) of Khon Kaen Municipality in many projects all of which demonstrated the attention of government agencies that support people to have rights as human rights deserved. The recommendations of the community leaders agree in the following directions: 1) the sidewalks in the municipality should be given equal attention at all points. 2) Give the opportunity to the people in the community to become more involved with the local development plan and adapting to the plan for sustainable local development. 3) Human rights on the sidewalk were about to be nearby instilling awareness among local people to be jealous 4) the municipality to look after basic public facilities in the want for the people to be comfortable with their rights. 5) There should be working with speed, efficiency and quality for the people interest to participation from the municipality. 6) Khon Kaen Municipality should develop plan to build a standard footpath to create the image of the city have beautiful scenery as well.

Keywords: Human rights, sidewalk, KhonKaen Municipality.

บทนำ

ทางเท้าเป็นสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานในปัจจุบันอย่างหนึ่งที่ประชาชนควรพึงได้รับตามสิทธิขั้นพื้นฐานที่รัฐควรจัดให้มีภายในประเทศตามที่กฎหมายได้บัญญัติเอาไว้ ในปัจจุบันนี้ทางเท้ามีอยู่เป็นจำนวนมากตามเขตชุมชนเมืองต่างๆของประเทศไทย ทำให้การสัญจรภายในพื้นที่ชุมชนเมืองมีความสะดวกมากขึ้น ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศมีความคล่องตัวในระดับเบื้องต้นตามไปด้วยเช่นกัน

ในปัจจุบันทางเท้าได้เริ่มเข้ามามีความสำคัญกับชุมชนเมืองมากขึ้นกว่าในระยะเริ่มแรกที่มีการก่อสร้าง ทางเท้าเปรียบเสมือนหัวใจหลักอีกรูปแบบในการสัญจรระยะสั้นทางเท้าจะมีรูปแบบติดกับถนนหลักในตัวเมือง และมีทางเดินเท้ารูปแบบที่แยกกับถนนหลักในตัวเมืองอย่างชัดเจน ซึ่งทางเดินเท้าทำให้เกิดการเชื่อมโยงระบบต่างๆในตัวเมืองให้เข้าถึงกันได้ง่ายมากขึ้น โดยเฉพาะในชุมชนเมืองที่มีประชาชนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากจะทำให้ระบบสาธารณูปโภคเข้าถึงกันได้ทั่วทุกมุม (ถนอมศักดิ์ แก้วเขียว ,2536) ปัจจุบันเขตเทศบาลนครขอนแก่นมีทางเดินและทางเท้าอยู่ตามชุมชนในเขตต่างๆอยู่เป็นจำนวนมาก ได้ตามมาตรฐานงานก่อสร้างที่กำหนดไว้ และประชาชนเองก็มี

ความพยายามตระหนักถึงการใช้ทางเท้าร่วมกัน โดยการก่อสร้างทางเดินและทางเท้าก็คือ การก่อสร้างทางเท้าด้วยวัสดุที่มีคุณภาพตามที่กำหนด โดยการเกลี่ยแต่งและบดทับพื้นฐานให้ได้ตามระดับ รูปร่าง และสร้างผิวอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดไว้ในรูปแบบและรายการก่อสร้าง ซึ่งจะมีวิธีการก่อสร้างทางเท้าที่เป็นมาตรฐานงานทางเดินและทางเท้าตามที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดไว้มี 4 รูปแบบด้วยกัน พบลักษณะทางเท้าในเขตเทศบาลนครขอนแก่นนั้น มีลักษณะครบทั้งสี่แบบ คือ แบบทางเดินและทางเท้าคอนกรีตเสริมเหล็ก แบบทางเดินและทางเท้าปูกระเบื้องหินเกล็ด แบบงานทางเดินและทางเท้าคอนกรีตบล็อกประสานปูพื้น และแบบงานทางเดินทางเท้าปูแอสฟัลต์คอนกรีต โดยส่วนมากจะเป็นทางเท้าในรูปแบบคอนกรีตเสริมเหล็ก และมีโครงการปรับปรุงเป็นระยะๆตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล(กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (กระทรวงมหาดไทย, 2558)

รูปแบบของทางเท้าที่เราสามารถพบได้ในเขตชุมชนเมืองต่างๆของทางเทศบาล จะมีลักษณะดังต่อไปนี้คือ ทางเดินเท้าขนานไปกับแนวถนน เป็นรูปแบบทางเดินเท้าที่ขนานไปถนนสายหลักในตัวเมือง จะอยู่ในจุดที่มี

ความสำคัญด้านเศรษฐกิจ ลำดับที่สองทางเดินเท้ารูปแบบที่เป็นทางลาด เป็นทางเดินเท้าที่ไม่ได้อยู่ในการสัญจรเส้นหลักของเขตชุมชนเมือง มีความสำคัญในระดับย่อยลงมาเชื่อมต่อกับถนนสายหลักเข้าไปในตัวชุมชนมากขึ้น ลำดับที่สามทางเดินเท้าระหว่างตัวอาคารหรือพื้นที่บริเวณกว้างสำหรับทางเท้า เป็นทางเท้าที่ไร้การสัญจรจากยานพาหนะในตัวเมืองเข้ามาบริเวณ มีไว้สำหรับให้ประชาชนเดินทางเท้าอย่างแท้จริง สุดท้ายคือทางเดินเท้าในรูปแบบชั่วคราว เป็นทางเดินเท้าที่ถูกมีไว้ใช้ในช่วงพิธีสำคัญระดับประเทศ เทศกาลต่างๆที่ประชาชนจะออกมาใช้พื้นที่เป็นจำนวนมากหนึ่งไม่มีความคงทนถาวร จากลักษณะทางเท้าที่มีอยู่ได้ตอบโจทย์ลักษณะการใช้งานของประชาชนได้ในระดับหนึ่งแต่ก็ยังไม่สามารถช่วยให้ชีวิตความเป็นอยู่ได้รับปลอดภัยมากขึ้น ซึ่งรูปแบบทางเท้าที่ได้กล่าวมามีความเกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนเรื่องที่ได้บัญญัติไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน โดยกำหนดไว้ในข้อ 12 บุคคลใดจะถูกแทรกแซงตามอำเภอใจในชีวิตส่วนตัว ครอบครัว ที่อยู่อาศัย หรือการสื่อสารหรือจะถูกหลบลู่เกียรติยศและชื่อเสียงไม่ได้ ทุกคนมีสิทธิจะได้รับการคุ้มครองของกฎหมายต่อการแทรกแซงสิทธิหรือการลบลู่ดังกล่าวนี้ ซึ่งจากการลงพื้นที่วิจัยพบว่า บางพื้นที่ในเขตเทศบาล ทางชุมชนมีการถูกลิดรอนสิทธิในเรื่องสิทธิมนุษยชนบ้างพอสมควร นั้นเป็นเพราะการขาดการตระหนักถึงคุณค่าและการเห็นความสำคัญร่วมกันของสิทธิมนุษยชนที่ประชาชนจะต้องได้รับความเสมอภาคเท่าเทียมกันจากรัฐผู้ปกครองและต้องไม่ถูกกดขี่จากอำนาจผู้ปกครอง การประสานงานกัน การประชุมของทางเทศบาลก็มีส่วนสำคัญที่จะสร้างความเข้าใจและความตระหนักอันดีงามในเรื่องสิทธิมนุษยชนร่วมกันด้วย (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2554)

ในตัวเขตอำเภอเมืองเมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นพื้นที่ซึ่งจัดอยู่ในเขตการปกครองระดับท้องถิ่นที่เรียกว่าเทศบาล การปกครองแบบเทศบาลแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบคือ เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร เขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นมีการบริหารที่อยู่ในรูปแบบเทศบาลนคร เกิดจากการรวมตัวของประชาชนในพื้นที่ตั้งแต่จำนวน 50,000 คนขึ้นไป ในปัจจุบันเทศบาลนครขอนแก่นมีพื้นที่รวม 46 ตารางกิโลเมตรแบ่งเป็น 4 เขตตามการเลือกตั้ง มีจำนวนชุมชนทั้งสิ้น 95 ชุมชน แบ่งประเภทของชุมชนออกเป็น ชุมชนสลัมหรือชุมชนแออัด หมายถึง ชุมชนที่มีการรวมตัวของประชาชนอาศัยกันอยู่อย่างแออัดทำให้เกิดสุขภาวะที่ไม่ถูกสุขอนามัยเท่าที่ควร การก่อสร้างบ้านเรือนมีความเรี่ยรัง ความมั่นคงของชีวิต

และด้านรายได้ค่อนข้างอยู่ในระดับที่เลี้ยงชีพตนได้เป็นรายวัน ขาดพื้นที่หลักในการอยู่อาศัย เกิดการอพยพเปลี่ยนถิ่นเสมอ ชุมชนเมือง เป็นชุมชนที่มีรูปแบบการรวมตัวเพื่อธุรกิจการค้าขาย เป็นสังคมที่มีความหลากหลาย การพบปะกันของคนในชุมชนเป็นไปเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ทำให้เศรษฐกิจภายในพื้นที่มีความก้าวหน้า ชุมชนกึ่งเมือง เป็นชุมชนที่มีลักษณะการอยู่อาศัยแบบเครือญาติ ยังยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมในการปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา มีความหลากหลายของอาชีพทั้งทางเกษตร ค่าขาย และอาชีพอื่น ๆ รวมด้วย ชุมชนหมู่บ้านจัดสรร เป็นชุมชนที่มีการจัดสรรขึ้นมาอยู่อย่างเป็นระเบียบ สาธารณูปโภคครบถ้วน และชุมชนหน่วยราชการ เป็นชุมชนที่รวมตัวของประชาชนที่รับราชการในพื้นที่ต่างๆของจังหวัดขอนแก่น จากการได้ลงไปศึกษา สอบถาม ทำให้เห็นสภาพแวดล้อมของเทศบาลนครขอนแก่นที่มีการจัดทำทางเท้าได้ครอบคลุมแทบทุกพื้นที่ แต่ยังคงขาดการบำรุงให้ทั่วถึง สม่าเสมอ หากเพิ่มเติมในจุดนี้ จะทำให้ประชาชนมีความพึงพอใจกับทางเท้าที่เทศบาลได้จัดทำ เพราะทางเท้าที่ดีและมีคุณภาพเหมาะสมกับขนาดชุมชน ได้รับการเอาใจใส่อย่างเท่าเทียม จะทำให้คนในชุมชนรู้สึกว่าคุณได้รับการตอบสนองตามสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์สมควรพึงได้รับ (เทศบาลนครขอนแก่น, 2561)

จากจำนวนประชาชนที่มีอยู่ทั้งหมดของเทศบาลนครขอนแก่น ประกอบกับจำนวนชุมชนที่มีอยู่ทั้งหมดด้วยกัน ทำให้วิเคราะห์ทางเท้าในเขตเทศบาลได้ว่ามีการก่อสร้างขึ้นมาเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน ทำให้การสัญจรเป็นไปด้วยความสะดวกมากขึ้น แต่ในการก่อสร้างนั้น ยังต้องมีการบำรุงรักษาและพยายามรักษามาตรฐานทางเท้าให้เป็นไปตามที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนดอย่างสม่ำเสมอ ทางผู้วิจัยจึงตั้งใจศึกษาในเรื่องนี้ว่าสิทธิมนุษยชนบนทางเท้าในเขตเทศบาลนครขอนแก่นมีเรื่องอะไรบ้างที่ประชาชนควรได้รับรู้ การบริหารจัดการทางเท้า มาตรฐานทางเท้า และการบำรุงรักษา หรือโดนผลกระทบในจุดไหนที่ทุกคนพึงมีในฐานะเป็นสิทธิที่ติดตัวมาแต่กำเนิด เพื่อให้ประชาชนได้ใช้ทางเท้าที่มีคุณภาพ และสามารถเดินทางได้อย่างปลอดภัย ตระหนักถึงการใช้อย่างเท่าเทียมกันในเขตเทศบาลอย่างมีจิตสำนึกเพื่อทางเท้าที่ได้มาตรฐานสำหรับทุกคน

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับทางเท้าของประชาชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับทางเท้าของประชาชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้นำชุมชนและกรรมการชุมชน โดยการเลือกแบบเจาะจงในชุมชนที่มีการพัฒนาทางเท้าในการสัญจรและใช้ประโยชน์ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จำนวน 30 คน

สภาพและแนวทางเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนกับทางเท้าตามความคิดเห็นของกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

2. กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยของสิทธิมนุษยชนบนทางเท้าในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาตามกรอบแนวคิดดังต่อไปนี้ คือ ด้านปัจจัยสิทธิมนุษยชนบนทางเท้าในเขตชุมชน ด้านการปฏิบัติงานตามมาตรฐานทางเท้า ประกอบไปด้วย การขึ้นทะเบียนถนน การบริหารจัดการก่อสร้างทางเท้า มาตรฐานวิธีการก่อสร้างทางเท้า การตรวจสอบและการบำรุงรักษาทางเท้า ซึ่งเป็นหลักในการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลวิจัยที่ครบถ้วน

1. ปัจจัยสิทธิมนุษยชนบนทางเท้าในเขตชุมชน
2. การปฏิบัติงานตามมาตรฐานทางเท้า
 - 2.1 การขึ้นทะเบียนถนน
 - 2.2 การบริหารจัดการก่อสร้างทางเท้า
 - 2.3 มาตรฐานวิธีการก่อสร้างทางเท้า
3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนบนทางเท้า
4. การตรวจสอบและการบำรุงรักษาทางเท้า

3. วิธีการวิจัย

ใช้หลักในการวิจัยปฏิบัติการดังนี้ คือ การปฏิบัติ และการสังเกต เพื่อเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องงานวิจัยอย่างครอบคลุม

4. ระยะเวลาในการวิจัย

ใช้ระยะเวลาในการศึกษาวิจัยค้นคว้าระหว่างเดือน สิงหาคม 2562 – ตุลาคม 2562

วิธีการดำเนินวิจัย

วิธีการดำเนินวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือวิจัย คือ

1. แบบสัมภาษณ์ โดยการนำแบบสัมภาษณ์ตามกรอบวิจัยไปสัมภาษณ์ตามกลุ่มเป้าหมายคือผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่นเป็นจำนวน 30 ชุด ผู้นำชุมชนจาก 4 เขตของเทศบาลนครขอนแก่น
2. การสังเกต ใช้วิธีการสังเกตผู้ถูกสัมภาษณ์ว่ามีความคิดเห็นเช่นไรกับทางเท้าในเขตเทศบาลประกอบกับลงศึกษาพื้นที่จริงทั้ง 4 เขตของเทศบาล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ในเชิงลึก

กับกลุ่มเป้าหมาย โดยผู้ศึกษาวิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ที่เป็นกันเองในเขตชุมชนกับผู้นำชุมชนทั้ง 4 เขต เพื่อการได้มาซึ่งข้อมูลที่ครบถ้วน ผู้ให้สัมภาษณ์มีการแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมาและตอบคำถามได้ครอบคลุมในหัวข้อการวิจัยตามผู้ศึกษาวิจัยได้วางเอาตามประเด็นดังต่อไปนี้ (เสาวลักษณ์ คำหาญสุนทร,2562)

1. ผู้ศึกษาวิจัยได้ทำการสำรวจจำนวนประชาชนและจำนวนชุมชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
2. ทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น ถึงนายกองค์การบริหารเทศบาลนครขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลในพื้นที่
3. ทำการศึกษาข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจในการใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง
4. ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ครอบคลุมประเด็นมาตรฐานถนน ทางเดินและทางเท้ากับกลุ่มผู้นำชุมชนทั้ง 4 เขตในเทศบาลนครขอนแก่น จำนวน 30 คน ระหว่างเดือน สิงหาคม 2562 – ตุลาคม 2562 แล้วนำตรวจสอบและสรุปเพื่อความถูกต้องของเนื้อหาในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยศึกษาได้ทำการตรวจสอบข้อมูลความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์ว่ามีความครบถ้วนสมบูรณ์ และนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ศึกษาเชิงเนื้อหา

2. ข้อมูลที่ผู้ศึกษาวิจัยได้จากการสัมภาษณ์และสังเกตมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุปให้อยู่ในกรอบตามวัตถุประสงค์การวิจัย

3. นำข้อเสนอแนะจากผู้นำชุมชนโดยการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ทั้ง 30 ชุดมาสังเคราะห์ว่าเขตเทศบาลนครขอนแก่นมีมาตรฐานทางเท้าครบถ้วน ตาม กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย เพื่อนำมาเป็นกรอบพัฒนาทางเท้าในอนาคตให้มีความเป็นมาตรฐานมากยิ่งขึ้น

4. สรุปผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์ในเชิงลึกกับผู้นำชุมชนและวิธีการสังเกต เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาสิทธิมนุษยชนบนทางเท้าของประชาชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยจะประกอบไปด้วย 3 ประเด็นหลัก คือ 1) สิทธิมนุษยชนบนทางเท้า 2) การปฏิบัติงานตามมาตรฐานทางเท้า และ 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนบนทางเท้าในเขตเทศบาลนครขอนแก่น โดยมีรายละเอียดของการสรุปผลการศึกษาวิจัยดังต่อไปนี้

1. สภาพสิทธิมนุษยชน

1.1 จากการลงพื้นที่ทำการศึกษาทำให้ผู้ศึกษาวิจัยทราบว่าสิทธิมนุษยชนบนทางเท้าในเขตเทศบาลนครขอนแก่นข้อมูลในแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2561 – 2565 โดยการสำรวจประชากรตามช่วงอายุ นับเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2561 มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 118,080 คน แบ่งเป็นชายจำนวน 54,799 คน หญิง 63,281 คน แบ่งเขตการปกครองเป็นจำนวน 4 เขต โดยมีกรรมการชุมชนรวมทั้งสิ้น 95 คน ลงสำรวจ 30 คนกระจายตาม 4 ชุมชนพบว่า ไม่ได้รับการปกป้องสิทธิที่มีตามสมควร เกิดการถูกลิดรอนสิทธิบนทางเท้าจากการละเลยในการบริหารงานของทางเทศบาลในบางจุด การก่อสร้างทางเท้าทำให้เกิดช่องว่างระหว่างเขตชุมชนที่มีความสำคัญกับเศรษฐกิจของเทศบาลนครขอนแก่นที่จะได้รับการจัดสรรพัฒนา

1.2 การปฏิบัติงานตามมาตรฐานทางเท้า ผลการศึกษาพบว่าการปฏิบัติงานตามมาตรฐานทางเท้าของเทศบาลนครขอนแก่นตามความคิดเห็นของผู้นำชุมชน

ทั้ง 4 เขตมีการปฏิบัติงานที่เป็นไปตามกรอบมาตรฐานทางเท้าเกือบทุกจุดในเขตเทศบาล มีเพียงบางส่วนในเขตพื้นที่ที่ได้รับการบำรุงรักษาชำรุดก็ได้รับการปฏิบัติในระยะเวลาใกล้เคียงต่อมาจากการสื่อสารทำความเข้าใจระหว่างเทศบาลกับผู้นำชุมชนที่ได้เปิดช่องทางในการร้องเรียนข้อมูลมากขึ้น เพิ่มความสะดวกในการปฏิบัติงานและเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน

1.3 ประชาชนในพื้นที่ที่มีความต้องการให้ทางเทศบาลบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของประชาชนที่สมควรพึงได้รับจากการสร้างทางเท้าลงไปในพื้นที่พัฒนาท้องถิ่น รวมไปถึงเรื่องมาตรฐานของทางเท้าให้มีความชัดเจนเพื่อเป็นแบบแผนเดียวกัน จะได้ปฏิบัติงานอย่างถูกต้องตามกรอบแผนพัฒนาท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะประเด็นสำคัญรายด้าน

2.1 การขึ้นทะเบียน เขตเทศบาลนครขอนแก่นควรมีทางเดินเท้าที่ต้องตามการจดทะเบียนและการรับรู้ ควรดำเนินการตรวจสอบข้อมูลทางเดินเท้าและรายงานการเปลี่ยนแปลงเป็นประจำทุกปี การรวบรวมข้อมูลทางเท้าจากโครงสร้างของถนนเพื่อนำไปพัฒนาต่อไปในอนาคต เทศบาลออกแบบการก่อสร้างทางเท้าที่ได้วางไว้ตามโครงการเป็นไปตามมาตรฐานงานก่อสร้างด้านความปลอดภัย

2.2 การบริหารจัดการก่อสร้างทางเท้า เทศบาลควรมีการชี้แจงข้อมูลให้ประชาชนได้รับทราบและรับฟังความคิดเห็นของการก่อสร้าง มีการสำรวจสภาพแวดล้อมที่อยู่ในอาณาบริเวณทางเท้าและจุดใกล้เคียง เช่น อาคาร ถนน เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำ มีการวางแผนในการพัฒนาและปรับปรุงเพื่อแก้ไขปัญหาตามความเป็นจริงจากพื้นที่ เทศบาลออกแบบโครงสร้างโดยรอบทางเท้า มีความปลอดภัย เป็นไปตามมาตรฐานงานก่อสร้าง

2.3 มาตรฐานวิธีการก่อสร้างทางเท้า เทศบาลควรมีการตรวจสอบวัสดุบนทางเท้าอย่างสม่ำเสมอ เทศบาลจัดหาวัสดุทางเท้า รองพื้นทางเท้า มีความกว้างความหนาตามมาตรฐานสากล มีการจัดหาวัสดุทางเท้าปราศจากสารที่ทำให้เสื่อมสภาพก่อนการหมดอายุตามการใช้งาน สร้างระบบการควบคุมงานผิวจราจรทางเท้ามีความถูกต้องและได้มาตรฐานงานก่อสร้าง

2.4 การตรวจสอบ และการทำนุบำรุงรักษาทางเท้า เทศบาลควรมีการตรวจสอบวัสดุที่ใช้เสริมในการก่อสร้างถูกต้องตามแบบ เทศบาลตรวจสอบความบกพร่องทางเท้าและนำเสนอให้ผู้บริหารทราบเป็นประจำ ชุมชนได้ร่วมตรวจสอบความบกพร่องของทางเท้า

และนำเสนอให้ผู้บริหารทราบเป็นประจำ มีการบำรุงรักษา และซ่อมแซมความเสียหายของทางเท้าภายในวันที่กำหนด หากสามารถควบคุมการซ่อมแซมตามระยะเวลาที่วางไว้ได้ก็จะเป็นการดี เพราะการซ่อมแซมตามกำหนดจะได้งานที่มีคุณภาพ

3. แนวทางการพัฒนาสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับทางเท้าของประชาชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

ผลจากการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับทางเท้าของประชาชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่นต่างเห็นพ้องไปในทิศทางดังนี้ 1) ทางเท้าในเขตเทศบาลควรได้รับการใส่ใจอย่างเท่าเทียมกันในทุกจุด 2) เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมกับแผนพัฒนาท้องถิ่นมากขึ้น โดยการเพิ่มช่องทางการรับฟังการแสดงความคิดเห็นจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน และนำไปปรับกับแผนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน 3) สิทธิมนุษยชนบนทางเท้าเป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัว การปลูกฝังจิตสำนึกให้คนในพื้นที่มีความห่วงใย จะทำให้บ้านเมืองน่าอยู่ 4) ข้อเสนอแนะให้เทศบาลดูแลสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานให้ประชาชนได้รับความสะดวกสบายตามสิทธิที่พึงมี 5) เน้นการทำงานด้วยความรวดเร็วมีประสิทธิภาพและได้คุณภาพคือสิ่งที่ประชาชนต้องการได้จากทางเทศบาล 6) เทศบาลนครขอนแก่นคือเมืองหลักแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทางเท้าที่ได้มาตรฐานจะทำให้ภาพลักษณ์ของเมืองมีทัศนียภาพที่สวยงามตามไปด้วย ดังข้อความจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายดังนี้

“อยากให้บัญญัติเรื่องการใช้ทางเท้าและเพิ่มสิทธิที่คนในชุมชนพึงๆได้รับ ควรจะมีอะไรบ้างเพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวกจากสาธารณูปโภคมากขึ้น ” (พวงเพ็ชร คำทองพะเนา)

“อยากให้ทางเทศบาลบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของประชาชนจากการสร้างทางเท้าและมาตรฐานของทางเท้าให้มีความชัดเจนเพื่อเป็นแบบแผนเดียวกัน ” (สุเทพ บัวภา, 2562)

“อยากให้ทางเทศบาลทำเร็วมากขึ้น เพื่อความเป็นอยู่ของประชาชนตามแผนพัฒนาท้องถิ่นไว้ 5 ปี และตามที่ได้ตกลงกันไว้เวลามีประชาคม ” (บุญมี ปานนิคม, 2562)

“อยากให้ทุกคนได้ตระหนักถึงสิทธิมนุษยชนพื้นฐานในการใช้ทางเท้าร่วมกัน ถ้าหากเรามีความเข้าใจในสิทธิของตนที่พึงมี สังคมก็จะมีความสุข ” (นิวัฒน์ชัย วินัยแพทย์, 2562)

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสิทธิมนุษยชนบนทางเท้าในเขตเทศบาลนครขอนแก่น มีประเด็นสำคัญที่ต้องการอภิปรายผลดังหัวข้อต่อไปนี้

1) สิทธิมนุษยชนบนทางเท้าในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

ทางเป็นทางสาธารณะประโยชน์ที่ทุกคนมีสิทธิในการใช้ประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน ภายใต้การกำกับดูแลและดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานของทางเทศบาล ครอบคลุมทุกพื้นที่ในชุมชนที่มีการใช้ประโยชน์ร่วมกันของทางเท้าและรถยนต์ มีการแบ่งแยกอย่างชัดเจน และป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ ดังนั้น ทางเท้าจึงจำเป็นต้องมีมาตรฐานการก่อสร้าง เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การออกแบบการก่อสร้างและการกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์บนทางเท้า ตลอดจนการดูแลรักษา

การก่อสร้างทางเท้าของเทศบาลมีความสัมพันธ์กับพื้นที่ซึ่งเป็นจุดเศรษฐกิจที่สำคัญในชุมชน มักจะมีทางเท้าที่ได้มาตรฐานสวยงามและมีการจัดระเบียบทางเท้าที่ดี สะอาด เรียบร้อย มากกว่าทางเท้าในชุมชนที่ห่างไกล

โดยภาพรวมของทางเท้าในเขตพื้นที่ชุมชนเทศบาลนครขอนแก่นส่วนมากมีการจัดสร้างถูกต้องตามมาตรฐานการก่อสร้างทางเท้า กระทรวงมหาดไทย นอกจากนี้ยังมีการปรับปรุงพัฒนาทางเท้าให้เหมาะสมกับผู้พิการทางกายภาพและสายตา ให้สามารถใช้ทางเท้าได้อย่างสะดวกและปลอดภัย ปราศจากสิ่งกีดขวางที่เป็นอันตราย แสดงให้เห็นว่าเทศบาลนครขอนแก่นให้ความใส่ใจในด้านสิทธิมนุษยชนอันพึงได้รับ ทำให้เทศบาลนครขอนแก่นปรับปรุงภาพลักษณ์ทางเท้าที่สวยงามและใส่ใจถึงสิทธิของประชาชนอย่างแท้จริง

ประชาชนในเขตชุมชนเทศบาลนครขอนแก่น สามารถใช้ประโยชน์จากทางเท้าได้จริงและมีความพึงพอใจกับทางเท้าที่สร้างขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยกันดูแลรักษาไม่ให้ชำรุดเสียหายและรักษาความสะอาดร่วมกัน สร้างภาพลักษณ์ที่สวยงามให้แก่ชุมชน ทำให้ชุมชนน่าอยู่ มีความสามัคคีและความเข้าใจอันดีต่อกัน

2) การปฏิบัติตามมาตรฐานทางเท้าในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

เทศบาลนครขอนแก่นมีการปฏิบัติตามมาตรฐานทางเท้าในเขตชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการทำทะเบียนถนนที่มีทางเท้า การก่อสร้าง การปรับปรุงและ

บำรุงรักษาให้ถูกต้องตามมาตรฐาน และเข้ากัวิถีชีวิต ลักษณะทางสังคมของประชาชนในเขตพื้นที่

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าทางเดินเท้า ในเขตชุมชนได้จัดทำอย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยให้ความสำคัญต่อสิทธิมนุษยชนที่ควรพึงได้รับ โดยการปรับปรุงทางเท้าให้เอื้อต่อผู้พิการทางร่างกายและทางสายตา เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการสัญจรและการใช้พื้นที่ ออกกำลังกาย

เทศบาลนครขอนแก่น ขอความร่วมมือร่วมใจจากชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลสภาพทางเท้า การตรวจสอบ รวมถึงการเข้าร่วมการก่อสร้างทางเท้า ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมชุมชน แม้ว่าบางครั้งการออกแบบทางเท้าเป็นหน้าที่ของทางเทศบาล แต่การรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนก็เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้เป็นไปตามหลักการใช้ประโยชน์ของชุมชน เพราะเทศบาลก่อสร้างทางเท้ามาเพื่อให้คนในชุมชนเป็นผู้ใช้

ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งของการรักษาพื้นที่ส่วนรวมร่วมกัน รวมไปถึงการได้รับการดูแลจากเทศบาลอย่างสม่ำเสมอ ได้ช่วยทำให้มาตรฐานงานก่อสร้างทางเท้ามีความเป็นระเบียบและมีคุณภาพ ตามที่ได้วางแผนไว้ เพราะมาตรฐานงานก่อสร้างที่ดี ต้องส่งเสริมสภาพลักษณะของชุมชนให้เอื้อต่อการอยู่อาศัย การประกอบธุรกิจ รวมไปถึงงานในส่วนอื่นๆของชุมชน

การบริหารจัดการก่อสร้างทางเท้า โดยทางเทศบาลได้เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมกัน เพราะชุมชนย่อมมีความเข้าใจในสภาพพื้นที่ สภาพแวดล้อมของชุมชนเป็นอย่างดี การพัฒนาพื้นที่จึงต้องให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน เทศบาลร่วมกับชุมชนในการสำรวจพื้นที่ตามความเป็นจริงเพราะการก่อสร้างทางเท้าไม่ควรไปเบียดบังหรือรุกรานพื้นที่ของประชาชน ทางเท้าจะต้องปราศจากสิ่งกีดขวางรบกวน

การก่อสร้างทางเท้าต้องไม่เกิดปัญหาสภาพแวดล้อมและที่อยู่อาศัย และการสัญจรของคนในชุมชน มุ่งเน้นให้เป็นชุมชนที่น่าอยู่ สะอาด ปลอดภัย

การตรวจสอบและการบำรุงรักษาทางเท้า เทศบาลร่วมกับชุมชนดำเนินการตรวจสอบการก่อสร้างทางเท้า การใช้วัสดุก่อสร้าง รูปแบบ ลักษณะการก่อสร้าง ความทนทานต่อการใช้ประโยชน์ของทางเท้า ทุกจุดของการก่อสร้างต้องปราศจากความบกพร่อง ทุกฝ่ายต้องดูแล

ประโยชน์ของทางเท้าด้วยความมุ่งมั่นในจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ สิทธิมนุษยชนที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การลงพื้นที่วิจัยในครั้งนี้ ควรเสริมสร้างจิตสำนึกอันดีให้ประชาชนทั้ง 4 เขตรู้สึกถึงคุณค่าและหวงแหนพื้นที่ที่ตนอาศัยอยู่ ร่วมกันดูแลและบำรุงรักษาให้มีภาพลักษณ์ที่สวยงาม มีแบบแผนในการปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน

1.2 การลงพื้นที่ทั้ง 4 เขตของเทศบาลนครขอนแก่น การลงเก็บข้อมูลแบบใกล้ชิด นั่งรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่อย่างจริงจังและเคารพในความคิดเห็นของทุกคน รับฟังด้วยใจที่เป็นกลาง ติดตามผลต่อเนื่องหลังจากลงพื้นที่เพื่อดูความเปลี่ยนแปลงและวิถีการใช้ชีวิตของคนในพื้นที่อย่างจริงจัง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเพิ่มเติมถึงพื้นที่พหุมาของแต่ละชุมชนว่ามีความเป็นอยู่อย่างไร ลักษณะการดำรงชีวิต ประชาชนมีการผูกสัมพันธ์เช่นไรภายในชุมชนของตนเอง และความสัมพันธ์โดยรวมกับชุมชนใกล้เคียง

2.2 ควรศึกษาถึงพฤติกรรมในภาพรวมของประชาชนทั้ง 4 เขตว่าการมีทางเท้าที่อยู่ในชุมชนของตนได้ช่วยส่งเสริมสิทธิมนุษยชนที่ตนพึงมีอยู่แล้ว เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในชีวิต ได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมและสามารถนำหลักนี้มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

เอกสารอ้างอิง

1. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2555). **มาตรฐานถนน ทางเดิน และทางเท้า.** (วันที่ 1 พ.ย. 2562) แหล่งที่มา <http://www.dla.go.th/servlet/EbookServlet>
2. คณิน บุญสุวรรณ. (2548). คู่มือการใช้สิทธิของประชาชน. สำนักพิมพ์สุภาพใจ: กรุงเทพฯ.
3. ถนอมศักดิ์ แก้วเขียว. (2536). **การศึกษารูปแบบและที่ว่างสำหรับชุมชนเมืองในกรุงเทพฯ.** (วันที่ 30 ต.ค. 2562) แหล่งที่มา http://www.tnrr.in.th/?page=result_search&record_id=246388

4. ทวีป ทองเทศ. (2553). การบริหารจัดการงานถนนทางเดินและทางเท้าตามมาตรฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
5. เทศบาลนครขอนแก่น. (2561). แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561 – 2565) เทศบาลนครขอนแก่น. แผนพัฒนาท้องถิ่น เล่ม 1 – 2 หน้า 1 – 1521.
6. พรอัมรินทร์ พรหมเกิด. (2554). สิทธิพื้นฐานและประชาสังคม. Protexst: กรุงเทพฯ
7. สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2558). รายงานการศึกษาวิจัย เรื่องปัญหาและมาตรการทางกฎหมายในการรับรองและคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว. (วันที่ 2 ต.ค. 2562) แหล่งที่มา <http://www.nhrc.or.th/Home.aspx>
8. สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2554). คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติกับการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนในความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนด้วยกัน. (วันที่ 2 ต.ค. 2562) แหล่งที่มา <http://www.nhrc.or.th/Home.aspx>
9. เสาวลักษณ์ คำหาญสุนทร. (2562). แนวทางการบริหารงานของศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในชุมชน : กรณีศึกษาศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในชุมชนตำบลหนองกุ้งเขิน อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, ปีที่ 9 ฉบับที่ 2, หน้า 69.
10. อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์. (2555). สิทธิมนุษยชน. สำนักพิมพ์วิญญูชน: กรุงเทพฯ.
11. เกरिक ศรีบุญเรือง (ผู้ให้สัมภาษณ์). กนกวรณ สัตนันท์ (ผู้สัมภาษณ์). (16 กันยายน 2562)
12. บรรพต เหลืองอุบล (ผู้ให้สัมภาษณ์). กนกวรณ สัตนันท์ (ผู้สัมภาษณ์). (27 สิงหาคม 2562)
13. บุญมี ปานิคม (ผู้ให้สัมภาษณ์). กนกวรณ สัตนันท์ (ผู้สัมภาษณ์). (6 กันยายน 2562)
14. ประธาน กาญจนวรางกูล (ผู้ให้สัมภาษณ์). กนกวรณ สัตนันท์ (ผู้สัมภาษณ์). (21 สิงหาคม 2562)
15. แม็ค ศรีบุญเรือง (ผู้ให้สัมภาษณ์). กนกวรณ สัตนันท์ (ผู้สัมภาษณ์). (4 กันยายน 2562)
16. วชิรินทร์ เสริมศิริกาญจนา (ผู้ให้สัมภาษณ์). กนกวรณ สัตนันท์ (ผู้สัมภาษณ์). (4 กันยายน 2562)
17. พวงเพ็ชร คำทองพะเยาว์ (ผู้ให้สัมภาษณ์). กนกวรณ สัตนันท์ (ผู้สัมภาษณ์). (5 กันยายน 2562)
18. สิทธิศักดิ์ สีจวง (ผู้ให้สัมภาษณ์). กนกวรณ สัตนันท์ (ผู้สัมภาษณ์). (8 กันยายน 2562)
19. สุเทพ บัวภา (ผู้ให้สัมภาษณ์). กนกวรณ สัตนันท์ (ผู้สัมภาษณ์). (5 สิงหาคม 2562)
20. ฤทธิรงค์ พจนานุกิจ (ผู้ให้สัมภาษณ์). กนกวรณ สัตนันท์ (ผู้สัมภาษณ์). (15 สิงหาคม 2562)